20 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
މ ލިއްޔަތު ކޮ މިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން
4 މ ރިޗް 2025
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އ އިމ ރ ތް (ކޮ މިޓީކުރ ކޮޓަރި)10
ފެށުނު ގަޑި: 11:00

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މާރިޗް 2025
}ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ ނައިބު މުގައްރިރު ؛ އ ދަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް{
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން، މިއަދު މިއީ 4 މާރިޗު 2025ވާ ހޯމަ ދުވަސް. މިއަދު އެންމެ
ފުރަތަމަ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީއަށް އިތުރަށް އަޅުގަނޑުމެންނާ ގުޅިވަޑައިގެންނެވި ހެންވ ރު އުތުރު ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު އައިފާނަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން އިނގ ތޯ. ދެން ހަމަ އެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑުމެންނާ
އެކީގައި ކުރިން މަސައްކަތްކުރެއްވި އަޒާން ކޮމިޓީއަށް ކޮށްދެއްވި މަސައްކަތަށް ވެސް ހަމަ ޝުކުރުދަންނަވަން.
އެޖެންޑާ ނަންބަރު 1ގެ މި އޮތީ، އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން ފޮނުއްވާފައިވާ އެސެޓް ރިކަވަރީ ގާނޫނުގެ
ނަމޫނާއާ ގުޅ ގޮތުން މަޝްވަރާކުރުން. ދެން މި ގާނޫނަކީ އަސްލުގައި މި ކޮމިޓީން، ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ނައިބު
ރައީސާ އެކީގައި ކުރެވުނު މަޝްވަރާއާ އެކީގައި އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން ފޮނުވާފައި އޮތް ބިލެއް. ދެން މި
ބިލު އަޅުގަނޑުމެން ބަންޑާރަ ނައިބަށް ފޮނުވަ އިލުމުގެ ވިސްނުން ހުރީ މީތީގެ. އެހެންވީމާ، މިއާ ބެހ ގޮތުން
އަޅުގަނޑުމެން މަޝްވަރާކުރަން ފުރުޞަތު ހުޅުވައިލަން އަޅުގަނޑުމެން.
އިދާރީ މ ޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަސްލު މީގައި މި ހިމެނެނީ، އަސްލު އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން 2014ގައި ބ އްވި މަހާސިންތާއަކާ ގުޅިގެން
އެ ބ ފުޅުން ކުރިން ފަށްޓަވާފައި އޮތް މަސައްކަތެއް މިއީ. ދެން މި ބިލު އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލިއިރުގައި އަސްލު
އާންމުކޮށް މިކަހަލަ ގާނޫނުތަކުގައި ހުންނަންޖެހ ބައިތައް މީގައި ހިމެނިފައިވ . އެއްކަލަ ފޯފީޓްކުރުމާއި، އެސެޓް
ރިކަވަރކުރުމާ ގުޅ ކަންތައްތައް ވެސް މި ބިލުގައި ހިމެނިފައި އެބަވ . ދެން ހަމަ އެއާއެކު އެސެޓް ރިކަވަރީކުރުމަށް
ޓަކައި އެސެޓް ޓްރާންސިޝަން، ސީޒިންގ، ފްރީޒިންގ އަދި ކޮންފިޒިކ ޝަނަށް ބ ނުންވާ ސްޓ ންޑަޑްތައް ވެސް ހަމަ
މި ބިލުގައި ހިމެނިފައިވ . އ ގެ އިތުރުން އެސެޓް، ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި ގާނޫނީ އެހީތެރިކަން ބަދަލުކުރުމާއި،
ގާނޫނީ ކުށްކޮށްގެން ހޯދާ ފައިސާއާއި މުދާ ރާއްޖެއިން ބ ރުގައި ހުންނަ ހާލަތްތަކުގައި އެ ތަކެތި ރާއްޖެއަށް
ގެނައުމަށް ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތް ބަޔާންކޮށްފައިވ . ދެން މީގައި، ދެން އަޅުގަނޑު އަސްލު ބިލު ކިޔައިލި އިރު ކުޑަކޮށް
ސާފުނުވީ އެއްކަލަ އޮފްޝޯކޮށް ހުންނަ، މިސާލަކަށް ގާނޫނީގޮތުން ލީގަލް އެއްކަލަ ކަންތައްތައް ހުންނަގޮތުން
ތަންކޮޅެއް މިހެން އުނދަގޫވާ ކަހަލަ ކަންޓްރީސްތަކުގައި ވެސް މީތި އެޕްލައިކުރެވިދާނެތޯ؟ ދެން އެ ބ ފުޅުން މިއަދު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ މަޢުލޫމާތު ދެއްވީ ހަމަ އެކަހަލަ ކަންޓްރީސްތަކުން ވެސް ހަމަ އެގޮތަށް ހަމަ
މަސައްކަތްކުރެވ ނެ ގޮތަށ މި ބިލު ފަރުމާކުރެވިފައި އޮތީ. ދެން އ ގެ އިތުރުން މީގައި އެބައިން އެއްކަލަ ރިކަވަރޑް
1

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މާރިޗް 2025
އެސެޓް ފަންޑެއްގެ ނަމުގައި ރިކަވަރކުރެވ ނެ ފައިސާ ބެހެއްޓުމަށް ވަކި ޚާއްޞަ ފަންޑެއް ގާއިމުކުރުމުގެ ވާހަކަ
ވެސް. ދެން ފަންޑުގެ މަގުސަދުތަކާއި، ފަންޑު ބ ނުންކުރާނެ ގޮތުގެ ތަފުސީލުތައް ވެސް ހިމެނިފައިވ . ދެން ހަމަ
އެއާއެއްކޮށް ޝަރުޢީ ކޯޓުތަކުގައި ހިނގާ ޙުކުމަކާ ގުޅިގެން ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތްތަކުގެ ތަފުސީލުތައް ވެސް ހަމަ މި
ބިލުގައި ވަރަށް ތަފުސީލުކޮށް ބަޔާންކުރެވިފައި އެބަހުރި. ދެން އެކަމަކު، ފޯމެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބ ނުން އަދި
މިއަށް ކުދިކުދި ބަދަލުތަކެއް ގެންނަންޖެހ . އެހެންވީމާ، އަސްލު ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައިވާގޮތުގައި
މީގެ ކޮޕީއެއް ވަނީ މިހާރު އ .ޖީ އޮފީހަށާއި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހަށާއި، މަޖިލީހުގެ އިދާރާއަށް އ .ސީ.ސީން
ފޮނުވާފައި. ދެން މީގައި ފާހަގަކުރެވުނު ކަމަކީ އަސްލު މަޖިލީހުން މިސާލަކަށް މި މަސައްކަތްކުރުމަށް
ކުރިއަށްގެންދަން ބަލައިލާއިރުގައި މި ބިލުގައި އެބަހުރި، މަނީ ބިލަކަށް މީގައި ވަނީ. މީގައި އެބަހުރި ފައިނ ންޝިއަލް
އިމްޕްލިކ ޝަންސްތަކެއް އަންނަ ކަމުގައި ވަންޏާ ސަރުކާރުން ބިލު ހުށަހަޅަންޖެހ . އެހެންވީމާ، އެ ވިސްނުމުގައި
އަސްލު އ .ޖީން މަސައްކަތް އަވަސްކުރަން ފޮނުވަ އިލަން ދަންނަވަން ނިންމެވީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކިހިނެއް، ޑރ. ޝަމްހީދު؟ އިތުރަށް މީތި ވިސްނައިލަން އަޅުގަނޑުމެން ދުވަހެއް ދ ންވީތޯ ނޫނީ މިއަދު
އަނެކެތިކޮށްލަންވީތޯ؟ ނޫނީ ބިލު ޗެކްކޮށްލަން ވަގުތުކޮޅެއް ދ ންވީތޯ؟ (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް
ވެސް ފެންނަނީ، އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ވެސް ފެންނަނީ މި ބިލު ކުޑަކޮށް މި ބ ފުޅުން މި ކިޔާލައި، މީތި
ދިރާސާކޮށްލަން ވަގުތުކޮޅެއް ދިނުންހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އިނގ ތޯ. އ ރުން ދެން އެހެން ދުވަހަކަށް މީތި
އެޖެންޑާކުރާނީ އިނގ ތޯ. އަދި ވިސްނައިލާފައި ކުޑަކޮށް. މިހާ ދިގު ބިލެއްވީމަ ކުޑަކޮށް ދިރާސާކޮށްލަން އަޅުގަނޑު
ފުރުޞަތު ދ ނަން އިނގ ތޯ. ދެން އެޖެންޑާ ނަންބަރު -2 ޕްރޮކިއުމަންޓް އުސޫލުން ފިއުލް ސަޕްލައި މޯލްޑިވްސްއިން
ހޯދާފައިވާ މުދަލާއި ޚިދުމަތާ ގުޅ މަޢުލޫމާތާ ގުޅ ގޮތުން މަޝްވަރާކުރުން އިނގ ތޯ. މި ޝީޓް އޮންނާނެ ހުރިހާ
ބ ފުޅުންގެ މ ޒުގައި. ދެން މިއާ ބެހ ގޮތުން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މިހާރު އަޅުގަނޑު، އެހެންވީމާ، މީތި ވެސް އިތުރަށް
ދިރާސާކުރަން އަޅުގަނޑު ހަމަ ދެން އޮންނަ ބައްދަލުވުމަކަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ހުރިހާ ބ ފުޅުންނަށް މި ކުޑަކޮށް،
ވަރަށް ބޮޑަށް ދިރާސާކުރައްވައި ޗެކްކޮށްފައި މި މަޢުލޫމާތުތަކާ އެކީގައި އައިސް އިތުރަށް ވާހަކަދައްކާފައި
ކުރިއަށްގެންދަން އަޅުގަނޑު މި ވެސް ހަމަ ދޫކޮށްލަން އިނގ ތޯ. އެޖެންޑާ ނަންބަރު، ދެން ކުރިއަށް އޮތް
އެޖެންޑާއަށް އަޅުގަނޑު ދާނަން އިނގ ތޯ. ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިކަހަލަ ބޮޑު އަނެކެއްޗެއް
ގެންދާއިރުގައި މެންބަރުންނަށް މީތި ދިރާސާކުރަން ފުރުޞަތު ދ ންވާނެ އިނގ . ދިރާސާކޮށްފައި ދެން އަންނަ
2

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މާރިޗް 2025
މައްސަލަތަކާއިގެން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށްދާނީ އިނގ ތޯ. ދެން އެޖެންޑާ ނަންބަރު -3 ޕްރޮކިއުމަންޓް އުސޫލުން
މޯލްޑިވްސް ޕޯޓްސް ލިމިޓެޑް (އެމް.ޕީ.އެލް)ގެ ހޯދާފައިވާ މުދަލަށް. ދެބައި އެއްކޮށް އެ ދިޔައީ ދޯ؟ އެމް.ޕީ.އެލްއާ
އެއްކޮށް. ދެން މިހާރު މިއޮތީ ހއ.ދިއްދޫ އެއަރޕޯޓް ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަޝްރޫޢާ ގުޅ ގޮތުން މިނިސްޓްރީ އޮފް
ކޮންސްޓްރަކްޝަން ހައުސިންގ އެންޑް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ މިނިސްޓްރީން ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީ.
އިދާރީ މ ޒުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެއީ އަސްލު ކޮމިޓީއަށް މެންބަރަކު ހުށަހެޅުއްވި މައްސަލައެއް ދެއްތޯ؟ އެއީ އެއްކަލަ ދިއްދޫ އެއަރޕޯޓް
ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަޝްރޫޢާ ގުޅ ގޮތުން. ދެން އެ ދުވަހު ކޮމިޓީން ނިންމެވީ މަޢުލޫމާތު ސާފުކުރުމަށް. އެއީ ދިއްދޫ
އެއަރޕޯޓް ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަޝްރޫޢު މަސައްކަތް ކޮންޓްރެކްޓަރ ފައިނ ންސް އުސޫލުން އެއްވެސް ފަރާތަކާ
ހަވާލުކޮށްފައިވ ތޯއާއި، ހަވާލުކޮށްފައިވާ ނަމަ އެ މަޝްރޫޢުގެ މަސައްކަތް ހަވާލުކޮށްފައިވާ ފަރާތްތަކާއި، މަޝްރޫޢުގެ
މަސައްކަތް އެއްބަސްވެފައިވާ އަގުތަކީ ކޮބައިތޯ ސާފުކުރުމަށް. ދެން އ ގެ އިތުރުން މަޝްރޫޢުގެ އަގު ކަނޑައެޅުމުގައި
ކުރިން އެއްވެސް ފީސިބިލިޓީ ސްޓަޑީއެއް ހަދާފައިވާ ނަމަ އެކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ސާފުކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން
ޓްރާންސްޕޯޓް މިނިސްޓްރީއަށާއި ކޮންސްޓްރަކްޝަން އެންޑް ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީއަށް ފޮނުވީމަ ދެން އެ ބ ބ ފުޅުން
ދެއްވާފައިވާ ޖަވާބު އިނގ ތޯ މިހާރު އެ އޮތީ. އިމާރާތްކުރުމާއި، ގެދޮރުވެރިކަމާއި ބިނާރާ ބެހ ވުޒާރާއިން
ފާހަގަކުރައްވާފައިވަނީ، ހއ. ދިއްދޫ އެއަރޕޯޓް ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަޝްރޫޢު މަސައްކަތް ކޮންޓްރެކްޓަރ ފައިނ ންސް
އުސޫލުން އެއްވެސް ފަރާތަކާ ހަވާލުކުރެވިފައިނުވާ ކަމަށް. ނަމަވެސް، ހއ. ދިއްދޫ އެއަރޕޯޓަށް ބ ނުންވާ ބިން
ހިއްކުމާއި ގޮނޑުދޮށް ޙިމާޔަތްކުރުމުގެ މަސައްކަތް ވަނީ މޯލްޑިވްސް، އެމް.ޓީ.ސީ.ސީއާ 19 އެޕްރީލް 2024ގައި
ހަވާލުކުރެވިފައި ކަމަށް. އަދި މަސައްކަތުގެ ޢަމަލީ މަސައްކަތް ފެށިފައިނުވާކަން ވެސް ފާހަގަކުރައްވާފައިވ . ދެން ހަމަ
އެއާ އެއްކޮށް ހއ. ދިއްދޫ އެއަރޕޯޓް ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަޝްރޫޢާ ގުޅިގެން މި މަޝްރޫޢު ފީސިބިލިޓީ ސްޓަޑީއެއް
ތައްޔާރުކޮށްފައިނުވާ ކަމަށް ވެސް އެ މިނިސްޓްރީން މަޢުލޫމާތު ދީފައިވ . ދެން އ ގެ އިތުރުން ދަތުރުފަތުރާއި މަދަނީ
އުދުހުންތަކާ ބެހ ވުޒާރާއިން މަޢުލޫމާތު ސާފުކުރެއްވުމުން އެ ބ ފުޅުން ފާހަގަކުރައްވާފައިވަނީ، ހއ. ދިއްދޫ
އެއަރޕޯޓް ތަރައްޤީކުރުމުގެ އެއްވެސް މަސައްކަތެއް އެ މިނިސްޓްރީން ކުރިއަށްނުގެންދަވާ ކަމަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
3

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މާރިޗް 2025
އެހެންވީމާ، ދެން އެ އޮތީ އެ ސިޓީގެ ޖަވާބު ލިބިފައި. މިހާރު ދެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މެންބަރުންނަށް މިހާރު،
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މިހާރު މި ލިޔުންތައް ހުންނާނެ އިނގ ތޯ. ދެން ކޮންމެ ތަނަކުން ކުރިޔަސް ދެން އަދި މިހާރު އެ
އޮތީ އ ގެ، އެ ތަނުން އައި ޖަވާބު އެ އޮތީ ލިބިފައި ކަމާ ގުޅުންހުރި އިދާރާއިން އިނގ ތޯ.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން، އަޅުގަނޑަށް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި އޮތްގޮތުގައި އެމް.އ .ސީ.އެލްއުން މި އެގްރީމެންޓުގައި
ސޮއިކޮށްގެން އުޅެނީ. އެހެންވީމާ، އެމް.އ .ސީ.އެލްއުން މި މަޢުލޫމާތު ހޯދަން އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން އެމް.އ .ސީ.އެލްއިން އެކަމާ ބެހ އެއްވެސް ކަމެއް ހިނގާފައިވ ތޯ
ސާފުކުރުމަށް، ދިއްދޫގެ އެއަރޕޯޓް އެޅުމާ ބެހ ގޮތުން.
ހުޅުމާލެ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝަމްހީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުއްވުމަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިހާރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު ހުށަހަޅުއްވައި، ޝަމްހީދު ތާއީދުކުރެއްވި ހުށަހެޅުމަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ބ ފުޅުން
ވޯޓުދެއްވުން އެދެން. (ވޯޓުދެއްވުން) ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އޮތީ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ ސަބް ކޮމިޓީގެ އޮޑިޓް
ދިރާސާކުރާ، އޮޑިޓް ރިޕޯޓުތައް ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީއަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ މެންބަރަކު މިހާރު ކޮމިޓީ ބަދަލުވުމާ ގުޅިގެން
އެ ކޮމިޓީއަށް މެންބަރަކު، ފުރަތަމަ އޮޑިޓް ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީއަށް މެންބަރަކު ހުށަހެޅުމަށް.
(ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
ހަނިމާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
4

މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 9 ވަނަ ބައްދަލުވުން 4 މާރިޗް 2025
އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތެއް އެދެން. މިހާރު ކަމެއް ހިނގިތޯ ބަލައިލަން ތަނަކުން ލިޔުމެއް ގެންނަން ވެސް އެއްބަސްނުވާ
ބަޔަކާ އެއްކޮށް ދެން ކޮމިޓީގައި ކޮން ދިރާސާއެއް ކުރާކަށް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ބ ނުމެއްނުވ ތި އެއްވެސްތާކަށް ދާކަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ!
ފުނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު މަމްދްޫޙ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުގައްރިރު. އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން އޮޑިޓް ރިޕޯޓުތައް ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީއަށް ޙަމަދު ޢަބްދުاله،
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަމަދު ޢަބްދުاެلهގ ނަން، ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ދެން އަޅުގަނޑު
ހުށަހަޅަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު އައިފާންގެ ނަން ޕޮލްކޯގެ ރިޕޯޓުތައް ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީއަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިހާރު މި ކޮމިޓީގެ ކޯރަމް ގެއްލުމާ އެކީގައި އަޅުގަނޑު މިހާހިސާބުން ކޮމިޓީ ނިންމައިލާނަން. ޝުކުރިއްޔާ.
____
5